

FOSS mang lại cho DN Việt Nam sức mạnh và sự phát triển

THANH HUYỀN

Sau gần 2 năm chính thức triển khai, Dự án FOSS-Bridge EU-Vietnam nhằm cố vũ sự phát triển của công nghệ phần mềm thông qua Phần mềm Tự do & Nguồn mở (FOSS) đã tập hợp được hơn 50 doanh nghiệp Công nghệ thông tin của Việt Nam và Châu Âu cho các hoạt động kết nối, xúc tiến hợp tác. Nhân dịp Hội thảo "Drive for change" vừa diễn ra tại Hà Nội, ông Vũ Thế Bình - Phó Giám đốc NetNam - Viện Công nghệ thông tin, Quản trị dự án đã chia sẻ những kinh nghiệm kinh doanh PMNM.

Xin cho biết mục tiêu và những nội dung chính của dự án FOSS-Bridge EU-Vietnam?

Dự án FOSS-Bridge EU-Vietnam chính thức khởi động từ đầu năm 2007 và sẽ kết thúc vào tháng 3/2009, do 3 đơn vị phối hợp tổ chức gồm: Tổ chức Năng cao Năng lực Quốc tế - InWent (CHLB Đức), Viện nghiên cứu Quốc gia về Công nghệ thông tin và Tự động hóa (Pháp) và Viện Công nghệ thông tin (Việt Nam).

Mục tiêu lớn nhất của FOSS-Bridge EU-Vietnam là tăng cường sức mạnh của nền công nghiệp phần mềm Đông Nam Á thông qua việc thúc đẩy hợp tác giữa các doanh nghiệp (DN), nâng cao năng lực của các tổ chức xúc tiến, các tổ chức trung gian thông qua các chương trình hợp tác, đào tạo - huấn luyện về Phần mềm Tự do & Nguồn mở. Đồng thời, FOSS-Bridge EU-Vietnam có nhiệm vụ kết nối và thúc đẩy việc mở rộng mạng lưới các doanh nghiệp, các nhà có đóng góp cho FOSS ở mức quốc gia, khu vực Đông Nam Á và quốc tế (Á - Âu).

FOSS-Bridge EU-Vietnam tập trung vào mục tiêu đạt được các sản phẩm là các mối quan hệ hợp tác, các thỏa thuận và hợp đồng hợp tác giữa DN Châu Âu và Việt Nam, cũng như việc huấn luyện và đào tạo trên 20 học viên để trở thành các nhà có vũ và tuyên truyền, đào tạo về FOSS.

Các vấn đề về bản quyền, giấy phép cũng như các mô hình kinh doanh của FOSS là những chủ đề quan trọng được chú trọng trong suốt quá trình thực hiện dự án. Sự phát triển của FOSS có bền vững hay không phụ thuộc rất nhiều vào các mô hình kinh doanh và mở rộng FOSS, cũng như phụ thuộc vào từng cá nhân tham gia mang công việc thủ vị này.

Qua thời gian thực hiện, Dự án đã mang lại những kết quả cụ thể gì?

Đến giờ FOSS-Bridge đã đạt được những kết quả ấn tượng, ở một chừng mực nào đó vượt trên cả mục tiêu ban đầu. Hội thảo "Drive for Change" tổng kết các phần quan trọng của dự án là một cách thể hiện kết quả của dự án rõ nét nhất. Hơn 20 học viên từ các tổ chức xúc tiến (phòng thương mại công nghiệp, hiệp hội nghề nghiệp, các trung tâm xúc tiến...) và DN đã được đào tạo qua 3 khóa học trực tiếp tại Hà Nội và hàng trăm giờ học trực tuyến. Đến giờ, họ có thể được gọi là các FOSS Advocates hay FOSS Activist, những nhà hoạt động vì Phần mềm Tự do & Nguồn mở, có khả năng truyền đạt, cố gắng và huấn luyện các vấn đề căn bản và quan trọng của FOSS cho không chỉ đồng nghiệp mà cho khách hàng của mình.

Kết quả thứ hai của FOSS-Bridge là việc mang lại cơ hội cho hơn 50 DN Việt Nam và 20 DN Châu Âu được gặp gỡ, trao đổi và tiến hành các hoạt động hợp tác. Sau đợt match-making vào tháng 11

năm ngoái, đã có trên 40 thỏa thuận hợp tác được thống nhất. Đến giờ, nhiều mối quan hệ hợp tác vẫn tiếp tục được duy trì. Các DN Việt Nam có được các cơ hội hiếm có để hiểu và làm việc với các DN Châu Âu vốn nổi tiếng về sự chuyên nghiệp, sáng tạo và bài bản.

Thứ ba là tập hợp các tài liệu huấn luyện, với trên 350 trang slide bằng cả tiếng Anh và tiếng Việt, trình bày các vấn đề căn bản và quan trọng nhất của FOSS như triết lý, giấy phép, mô hình kinh doanh. Không chỉ các DN và tổ chức tham gia được thu hưởng lợi kiến thức này, mà bất cứ ai quan tâm cũng có thể sử dụng. Người sử dụng có thể chỉnh sửa, bổ sung, thêm các nội dung cho phù hợp với nhu cầu của mình, đồng với tinh thần của FOSS. Tài liệu này có thể tải về từ trang web www.foss-bridge.org hoặc ai quan tâm có thể liên hệ với chúng tôi, dự án luôn sẵn sàng chia sẻ.

Xin ông cho biết một số điển hình về thành công từ phần mềm tự do và mã nguồn mở ở Việt Nam?

Đã có nhiều cơ quan, đơn vị sử dụng Phần mềm Tự do & Nguồn mở cho công việc và trong kinh doanh. Ở Việt Nam, có nhiều bài học thành công về sử dụng FOSS hiện quả, trong số đó là Hệ thống mang diện rộng của Văn phòng Trung ương Đảng, kết nối hơn 700 huyện toàn quốc. Trong hệ thống mạng diện rộng này, tất cả các Gateway đặt tại các huyện được vận hành trên hệ điều hành Linux và các phần mềm FOSS. Đây là dự án được đánh giá là rất thành công với kinh phí khiêm tốn. Dự án do Công ty CMC và Công ty NetNam phối hợp thực hiện. Qua nhiều năm, hệ thống đã chứng tỏ được sự ổn định và an toàn. Một số cơ sở đào tạo đã ứng dụng FOSS vào hoạt

động của mình, giảm chi phí và nâng cao hiệu quả công việc. Điển hình trong số đó là Viện Tin học Pháp ngữ IFI, nơi mà việc sử dụng các máy tính hệ điều hành Ubuntu và các phần mềm OpenOffice là chuyện bình thường.

Đây là lần đầu tiên một dự án tầm cỡ về FOSS triển khai tại Việt Nam, vậy quá trình triển khai dự án có gặp khó khăn gì?

Khó khăn, thách thức khi triển khai một dự án loại này ở Việt Nam là đương nhiên. Trước hết là về nhận thức. Khi chúng tôi mới khởi động dự án, chưa có nhiều DN Việt Nam quan tâm một cách nghiêm túc đến kinh doanh Phần mềm Tự do & Nguồn mở. Một năm trước đây, chúng tôi chỉ có thể tìm được 20-30 doanh nghiệp thực sự quan tâm từ nhiều tỉnh - thành trong cả nước. Tuy nhiên, càng ngày càng có nhiều DN quan tâm hơn. Dù hiện nay dự án không còn dịp để đưa các DN Châu Âu sang Việt Nam, vẫn có nhiều DN mới đang ký vào hệ thống match-making trên mạng của FOSS-Bridge tại địa chỉ www.foss-bridge.org.

Thứ hai là khó khăn về nguồn lực. Đối tượng của FOSS-Bridge là DN vừa và nhỏ, nhưng ở nước ta, "vừa và nhỏ" khác hẳn so với "vừa và nhỏ" của Châu Âu, không phải về số lượng người mà về quy mô kinh doanh. Các DN của ta phải dành nhiều thời gian cho việc duy trì hoạt động, nên đầu tư cho dài hạn có hạn chế. Hơn nữa, tiếng Anh và phương thức giao tiếp, truyền thông chuyên nghiệp với nước ngoài cũng là một vấn đề.

Một thách thức khác khi triển khai dự án là đòi hỏi sự kiên trì. Để khởi động và duy trì được một mối quan hệ tin cậy với DN Châu Âu, cũng như với bất cứ DN nước ngoài nào khác, cần thời gian, sự kiên nhẫn và đầu tư của DN.

Việc kinh doanh FOSS còn khá mới mẻ ở nước ta, vậy DN có thể kiếm tiền từ FOSS bằng cách nào?

Đấy không chỉ là nỗi băn khoăn của DN Việt Nam, đây là vấn đề chung của thế giới FOSS. Chính vì vậy, FOSS-Bridge chú trọng và mang đến các mô hình kinh doanh Phần mềm Tự do & Nguồn mở. Có rất nhiều cách kiếm tiền từ FOSS. Đối với công ty chúng tôi lập trình, FOSS có thể được dùng như một nền tảng kiến thức và kho mã vớ tăn, để xây dựng các hệ thống thông tin trực

tuyến, các phần mềm nhúng, các phần mềm chuyên biệt. Với những công ty ít chú trọng lập trình, FOSS có thể là một công cụ để bán dịch vụ, thông qua việc triển khai cài đặt các hệ thống ứng dụng cho khách hàng, đào tạo huấn luyện cho khách hàng. Có rất nhiều mô hình có thể để kinh doanh từ Phần mềm Tự do & Nguồn mở. Ban đọc quan tâm có thể tham khảo thêm trên trang web www.foss-bridge.org.

DN muốn kết nối kinh doanh với FOSS thì phải làm gì?

Nói riêng trong khuôn khổ dự án FOSS-Bridge, DN Việt Nam vẫn có thể đăng ký vào website www.foss-bridge.org. Trên website này, chúng tôi xây dựng một hệ thống match-making cho phép thành viên tìm hiểu về các DN khác, có hệ thống trợ giúp để trao đổi giữa các thành viên.

Ở mức độ rộng hơn, DN muốn có cơ hội kinh doanh FOSS nhiều hơn nên tham gia các hoạt động có vô FOSS như Ngày Tự do Phần mềm (Software Freedom Day), các hội - nhóm người dùng Linux như HanoiLUG, VietLUG... và các mạng lưới Phần mềm Nguồn mở như IOSN. Thực sự là có rất nhiều cơ hội mở mang cho DN bởi một điều đơn giản là FOSS đang là chủ đề nóng, đang là xu thế...

Làm thế nào để các DN có thể triển khai FOSS một cách hiệu quả?

Nói đến Phần mềm người ta thường nghĩ ngay đến bản quyền phần mềm, tức là đã dùng thì phải trả tiền. Lâu nay nhiều DN Việt Nam có thói quen dùng phần mềm bản quyền nhưng không phải trả tiền. Nhưng khi Việt Nam đã tham gia vào sân chơi toàn cầu hóa, thì không thể không tuân theo các quy định chung, trong đó có các quy định về sở hữu trí tuệ và bản quyền phần mềm. Sớm đến lúc các DN phải trả tiền cho các phần mềm thương mại đang dùng, và đó là một khoản tiền lớn. FOSS mang đến cho DN một cơ hội sử dụng phần mềm với chi phí thấp hơn. Do đó, để có thể triển khai FOSS một cách hiệu quả, các bước sau cần được thực hiện: Thứ nhất, nhận thức của DN về bản quyền phần mềm phải rõ ràng. Không nên coi FOSS là phần mềm miễn phí, mà cần coi FOSS là một lựa chọn, một sự thay thế hoàn hảo cho phần mềm thương mại; Thứ hai, thay đổi thói quen là điều không dễ, do vậy, cần làm

từng bước. Hay bắt đầu từ một vài phần mềm FOSS chạy trên Windows và có tính năng tương tự các phần mềm thương mại. Đó chính là dùng chiến lược "vét đầu loang".

Có thể nói "FOSS đang làm thay đổi những nguyên tắc cơ bản của thị trường phần mềm Châu Âu và Việt Nam", vậy theo ông, những thay đổi đó là gì?

FOSS đã thay đổi nhiều nguyên tắc cơ bản. Tôi chưa rõ liệu tác động của FOSS có lớn như tác động của Internet hay không, nhưng cũng có những điểm tương đồng. FOSS đã làm thay đổi lớn về tác giả của phần mềm. Đối với phần mềm thương mại, tác giả thường là số ít, hoặc là của một công ty. Con FOSS thì có thể nói tác giả là "công đồng", và không phải bao giờ và đối với phần mềm FOSS nào cũng có thể đếm được hết số tác giả thực sự.

Hơn nữa, FOSS đã tác động lớn đến quá trình phát triển của nguyên tắc "Phần mềm như là dịch vụ - SaaS", chứ không chỉ Phần mềm là một loại "sản phẩm" nữa. ở góc nhìn kinh tế, dịch vụ có đặc tính khác với sản phẩm.

Nhưng một điều quan trọng nhất mà ở góc nhìn vì mô ta cần phải quan tâm, đặc biệt đối với các nước đang phát triển như Việt Nam, đó là dòng tiền dành cho phần mềm chạy đi đâu? Đối với việc sử dụng Phần mềm thương mại như sản phẩm của Microsoft chẳng hạn, thì rõ ràng dòng tiền sẽ chảy vào một số địa điểm mà thôi, đó là chính Microsoft và một số ít các DN đại lý, kinh doanh và phát triển trên nền Microsoft. Và đương nhiên với Việt Nam thì phần lớn dòng tiền sẽ chảy ra nước ngoài. Ta hút dầu, bán thủy sản, gia công quần áo và dạy dỗ với giá trị gia tăng thấp để lấy USD dành cho việc mua những mặt hàng "dắt tiền" là phần mềm. Còn đối với FOSS, hàng trăm, hàng ngàn DN nội địa sẽ có cơ hội tham gia, bán dịch vụ, bán sản phẩm cho thị trường nội địa, khi đó, dòng tiền sẽ chảy vào các doanh nghiệp trong nước, góp phần thúc đẩy nền kinh tế và nổi lực của quốc gia. Ngay cả khi phần lớn phần mềm thương mại được sử dụng ở Việt Nam hiện nay là "dùng chui" mà không trả tiền, thì việc sử dụng FOSS vẫn mang lại cho DN Việt Nam sức mạnh và sự phát triển.

Xin cảm ơn ông!